

Мекшун А. Д.,

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри соціальної роботи
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ДО ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Актуальність теми дослідження визначається сучасними вимогами до сформованості професійно важливих компетентностей випускників закладів вищої освіти, які формуються під впливом процесів глобалізації світової економіки, інформатизації суспільства та входженням України в світовий освітній і науковий простір.

Серед основних компетентностей соціальних працівників науковцями визначено правову компетентність як базову, оскільки, у залежності від того, як організована правова взаємодія між учасниками соціальної роботи, як сформовані ціннісні пріоритети в прийнятті рішень соціальним працівником у системі «людина – соціальний працівник – держава», яке ставлення в суспільстві до пріоритету права над обставинами, яке ставлення в державі до працівників соціальної сфери, так і розвивається соціальна галузь українського суспільства.

Тому сучасне українське суспільство потребує від освіти підготовлених соціальних працівників, здатних швидко сприймати і реагувати на закономірності розвитку соціально-економічного процесу формування Української держави, володіти творчим мисленням, професійно підходити до розв'язання нестандартних виробничих завдань.

Мета, висвітлити основні проблеми, щодо формування правової компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери.

В вітчизняній соціальній освіті професійна підготовка студентів регулюється Законами України «Про вищу освіту» (2019), «Про освіту» (2017), основоположні цілі її, теоретичні, методологічні, організаційні засади та перспективи розвитку й удосконалення відображено в Національній доктрині розвитку освіти.

Вища соціальна освіта є безперервним процесом, який поєднує спеціалізоване теоретичне навчання з науковою і практичною діяльністю майбутніх фахівців в галузі соціально-правового забезпечення суспільства.

У сучасній психолого-педагогічній літературі представлено вагомий науковий потенціал, пов'язаний із вирішенням проблеми професійної підготовки соціальних працівників. Питання професійної підготовки фахівців в умовах ЗВО висвітлені в працях Д. Бирик, А. Капської, Є. Кулика, В. Мадзігона, Н. Ничкало, Т. Олефіренко, Т. Сили, О. Торубари, З. Фалинської, О. Ярошенко та ін.

Проведений аналіз педагогічної літератури, присвяченої проблемі освітнього середовища І. Беха [1], В. Білова [2], С. Дейнеко [3], В. Козакова [5] дозволив нам розглядати освітнє середовище ЗВО як умову, яка забезпечує формування правової компетентності майбутніх соціальних працівників у процесі їх фахової підготовки. При цьому освітнє середовище ЗВО забезпечує сукупність навчально-виховних, культурно-освітніх, інформаційних, матеріальних можливостей і найбільш важливих цінностей, норм, відносин, традицій, підкріплених комплексом заходів організаційного, методичного, психологічного характеру.

«Правову компетентність майбутніх соціальних працівників» визначено як інтегральну характеристику особистості, що представляє собою складне, багатогранне явище, яке включає в себе професійно важливі якості особистості: ціннісно-сміслова організація особистості (морально-етичні, правові та особисті цінності відношення до професійної діяльності, усвідомлення сенсу конкретної правової діяльності, відповідальність поведінки ціннісним, правовим і розумовим орієнтирам, вольові якості, комунікативні якості, самостійність, рефлексивність) та організація правової діяльності (здатність особистості до структурування своєї правової діяльності), що виявляється в готовності і здатності виконувати правову діяльність в своїй професійній діяльності на основі наявних знань, умінь, навичок.

У формуванні правової компетентності майбутніх соціальних працівників повинен бути задіяні такі можливості освітньо-виховного середовища ЗВО, зокрема, такі як: залучення здобувачів вищої освіти до підготовки та проведення науково-практичних конференцій, круглих столів, навчальних і методичних семінарів. Закладом вищої освіти повинна бути розроблена цілісна концепція та навчально-методичне забезпечення процесу практичної підготовки здобувачів вищої освіти в умовах ступеневої освіти з метою підвищення ефективності практичної підготовки.

Підготовка фахівців за спеціальністю «Соціальна робота» здійснюється за державними стандартами вищої освіти [6]. Так в практиці світової соціальної освіти діють відповідні сформовані загальні стандарти соціальних професій (правила поведінки та етики соціальних працівників) та стандарти підготовки бакалавра і магістра соціальної роботи. Стосовно вітчизняних галузевих стандартів соціальної освіти, то на сьогодні вони тільки розробляються та впроваджуються у процес підготовки соціальних працівників.

А. Капська, зазначає, що навчальні плани підготовки соціальних працівників у закладах вищої освіти перевантажені вивченням дисциплін, які не мають в собі змістовного соціального сенсу, недостатня забезпеченість курсами, спрямованими на оволодіння майбутніми соціальними працівниками практичними навичками професії. Також в навчальних планах не приділяється достатньої уваги важливим в повсякденній праці, проте не пов'язаним із безпосереднім застосуванням, нормам права, не враховуються практичні потреби в підготовці спеціалістів за конкретними напрямками практичної роботи [4].

Висновки, існуючі недоліки в нормативному – законодавстві професійної освіти позначаються на теоретичній та практичній підготовці майбутніх соціальних працівників. Аналіз освітніх програм і навчальних планів соціальних спеціальностей провідних закладів вищої освіти нашої держави, де готують соціальних працівників, виявив недостатність спеціальних дисциплін з формування правової компетентності студентів, разом з тим, змістом окремих навчальних дисциплін передбачено часткове вивчення питань правової діяльності соціальних працівників.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Виховання особистості : у 2-х кн. : навч.-метод. посіб. Київ : Либідь, 2003. Кн. 1. 277 с.; кн. 2. 341 с.
2. Білова В. Педагогічний менеджмент : поняття і теоретичні засади. *Рідна школа*. 2005. № 2. С. 26 – 28.
3. Дейнеко С. В. Педагогічна компетентність учителя як умова та засіб гуманізації освітнього середовища. *Управління школою : наук.-метод. журнал*. 2007. № 4. С. 2 – 7.
4. Капська А. Й. Деякі аспекти професійної підготовки соціальних педагогів і соціальних працівників. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені О. Довженка. Серія : Педагогічні науки*. 2010. № 15. С. 12 – 16.
5. Козаков В. А. Психологія діяльності та навчальний менеджмент : Підручник. У 2-х ч. Ч. 1. Психологія суб'єкта діяльності. Київ : КНЕУ, 2000. 243 с.
6. Сила Т. І. Соціальна робота для сталого розвитку : в пошуках спільних векторів. *Проблеми соціальної роботи : філософія, психологія, соціологія : зб. Чернігів : Черніг. нац. технол. ун-т*. 2013. № 2 (3). С. 74 – 84.